

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o statutu europskih uzajamnih društava: pogledi, uloga i doprinos civilnog društva (samoinicijativno mišljenje)

(2014/C 226/03)

Samostalni izvjestitelj: **g. CAMPLI**

Dana 22. siječnja 2014. Europski gospodarski i socijalni odbor, sukladno pravilu 29. stavku 2. svog Poslovnika, odlučio je sastaviti samoinicijativno mišljenje na temu:

„Statut europskih uzajamnih društava: pogledi, uloga i doprinos civilnog društva” (samoinicijativno mišljenje)

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje 11. ožujka 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor jednoglasno je usvojio mišljenje na 497. plenarnom zasjedanju održanom 25. i 26. ožujka 2014. (sastanak od 25. ožujka) sa 140 glasova za, jednim protiv i 5 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Zaključci

1.1.1 Uzajamna društva dio su europskog gospodarskog i socijalnog modela kao i zadruge, zaklade i udruge. Neovisno o pravnoj definiciji poduzeća u različitim nacionalnim zakonima, raznolikost vrsta poduzeća, uključujući i ona iz socijalne ekonomije, bitan je sastavni dio jedinstvenog tržišta Europske unije i u smislu poticanja, ulaganja i razvoja europskog poduzetničkog pluralizma.

1.1.2 Uzajamna društva imaju pravo na europski statut kako bi zadovoljila potrebe pokrivanja rizika, osobito socijalne i zdravstvene zaštite zaposlenika, poduzeća i građana.

1.1.3 Uzajamna društva odbijaju prihvatiti slom pokreta uzajamne pomoći, a EGSO želi priznati vrijednost različitih vrsta poduzetništva, uključujući i dionike socijalne ekonomije kako bi zaštitio europsku gospodarsku i socijalnu baštinu. No, informativna kampanja, iako korisna, ne može zamijeniti neophodan pravni okvir.

1.1.4 Uzajamna društva u Europi vrlo su raznolika (popisano je oko 40 vrsta), ali bez obzira na tu raznolikost, 95 % njih dijele ista načela upravljanja.

1.2 Preporuke:

1.2.1 U skladu s obavezama koje je preuzeo prilikom događanja organiziranog u Strasbourgu u prilog socijalnom poduzetništvu, EGSO zahtijeva od Komisije da u što kraćem roku dostavi zakonski prijedlog o projektu uredbe o statutu europskih uzajamnih društava.

1.2.2 EGSO želi da model uzajamne pomoći bude priznat uz pomoć dosljednog pravnog sustava na europskoj razini u skladu s njegovom gospodarskom važnosti i društvenom ulogom.

1.2.3 EGSO preporučuje da statut bude statut o načinu upravljanja, a ne o aktivnostima, kako bi se sačuvala raznolikost uzajamnih društava.

1.2.4 EGSO preporučuje da statut ne nastoji uskladiti nacionalne zakone te da ne bude obvezujući.

1.2.5 EGSO zahtijeva da se objave precizni rokovi postupka predstavljanja i usvajanja projekta statuta europskih uzajamnih društava.

2. Uvod

2.1 Cilj ovog mišljenja je da se što više ubrza sastavljanje prijedloga uredbe Komisije o „statutu europskih uzajamnih društava”.

2.2 U europskom civilnom društvu i među zainteresiranim stranama vlada osjećaj da će se, bez odgovarajuće pravne osnove, aktivnosti uzajamnih društava na europskoj razini de facto obeshrabriti. To bi imalo teške posljedice na socijalnom planu u kontekstu slabijeg sudjelovanja javnog sektora; na zdravstvenom planu (smanjenje ravnopravnosti u pristupu europskih građana zdravstvu); na planu zapošljavanja (gubitak mogućnosti zapošljavanja, uključujući i specijalizirana radna mjesta), kao i na planu ojačanja europske socijalne kohezije i postupka europske integracije.

2.3 *Predugo se već raspravlja o potrebi za europskim statutom, predugo se oteže i predugo se ne čini ništa.*

2.3.1 Projekt statuta europskih uzajamnih društava ima dugu povijest koja počinje 1993. godine s europskim direktivama o osiguranju. U tom kontekstu, uzajamna su društva zatražila da njihov jedinstven oblik upravljanja društvima osoba bude priznat europskim statutom.

2.3.2 Komisija je povukla prvi nacrt uredbe 2006. godine usprkos komunikaciji iz 2003. godine o pravima poduzeća u kojoj se obavezala uvesti nove europske pravne oblike, osobito za uzajamna društva, opredjeljenje koje je ponovljeno u akcijskom planu iz 2006. godine o modernizaciji prava poduzeća i korporativnom upravljanju. Usprkos tome Komisija je povukla nacrt statuta europskih uzajamnih društava sa svog dnevnog reda u 2006. godini.

2.3.3 Europska udruženja uzajamnih društava pokrenula su novu inicijativu za obnovu tog projekta u 2007. godini.

2.3.4 U ožujku 2010. Europski parlament usvojio je pismenu deklaraciju u prilog statutu europskih uzajamnih društava i sastavio je izvješće o ulozi europskih uzajamnih društava u srpnju 2011. u kojem je zaključio da je projekt statuta neophodan.

2.3.5 U ožujku 2013. Europski parlament jednoglasno je usvojio samoinicijativno izvješće g. Berlinguera o izvedivosti statuta europskih uzajamnih društava.

2.3.6 Istovremeno, u okviru Akta o jedinstvenom tržištu, Komisija je odlučila financirati istraživanje (poznato pod imenom Studija Panteia) o situaciji i problemima uzajamnih društava na unutarnjem tržištu. To važno istraživanje objavljeno 12. listopada 2013. pod vodstvom Komisije pružilo je po prvi put potpun uvid u pravno, gospodarsko i socijalno okruženje u kojem djeluju uzajamna društva u državama članicama Europske unije. ⁽¹⁾

2.3.7 Komisija je zatim organizirala javno savjetovanje o zaključcima tog istraživanja (rezultati su objavljeni u listopadu 2013.). ⁽²⁾ Uspjeh tog savjetovanja (više od 300 komentara, od kojih je dvije trećine bilo pozitivno) naveo je Komisiju da organizira ocjenu učinka izvedivosti nacrta statuta europskih uzajamnih društava.

2.4 U svom mišljenju (iz listopada 2009.) o „različitim oblicima poduzeća” ⁽³⁾ EGSO naglašava da „su višestrukost i raznolikost različitih oblika poduzeća priznate i u ugovoru i u stvarnom životu različitim pravnim statutima koji su već prihvaćeni ili se trenutno razmatraju”. Odbor je uključio uzajamna društva u oblike poduzeća socijalne ekonomije.

2.5 Prilog deklaraciji pročitanoj u Strasbourgu na događanju o socijalnom poduzetništvu, koje su zajednički organizirali Komisija i EGSO 16. i 17. siječnja 2014., pojašnjava da: „Brojne zainteresirane strane vjeruju da bi politike socijalnog poduzetništva trebale pokrivati sva poduzeća socijalne ekonomije (zadruga, uzajamna društva, udruženja, zaklade i tako dalje). EU bi trebala predložiti europski statut za uzajamna društva koji bi im omogućio da provode prekogranične aktivnosti, da se spajaju i odgovore na izazove direktive Solventnost II, kao i europski statut za udruženja.” Na tom događanju povjerenik za poduzetništvo Antonio TAJANI najavio je pokretanje zakonodavne inicijative Komisije o projektu statuta.

3. Opis uzajamnih društava

3.1 U državama EU-a postoje vrlo različiti pravni oblici uzajamnih društava. Ti različiti oblici uzajamnih društava i uloga koju ona imaju ovise o kulturi i povijesti pokreta uzajamnog osiguranja u različitim državama. Povijesno gledajući, uzajamna društva su u Europi uspostavila prve oblike socijalnog osiguranja. U EU-u glavna zadaća uzajamnih društava danas je da služe svoje članove u sklopu općeg interesa, da osiguraju pokriće rizika svojih članova nudeći im usluge osiguranja, socijalne i zdravstvene usluge te usluge osobne skrbi.

⁽¹⁾ Istraživanje o trenutnoj situaciji i izgledima uzajamnih društava u Europi http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/mutuals/prospects_mutuals_fin_en.pdf

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/mutuals/index_en.htm

⁽³⁾ SL C 318 od 23.12.2009, str. 22.

3.2 U EU-u je identificirano sveukupno **gotovo 40 vrsti organizacija za uzajamnu pomoć**. Oko 95 % uzajamnih društava dijele pet zajedničkih načela upravljanja:

1. **organizacija se mora osnivati na privatnom pravu**, što znači da mora biti neovisna o vladi i ne smije primati subvencije iz javnih fondova,
2. organizacija mora biti **udruženje osoba**, a ne kapitala,
3. sustav upravljanja mora biti demokratičan po načelu: **jedna osoba = jedan glas**,
4. među članovima primjenjuje se **načelo solidarnosti**: primanje članova je slobodno, ne postoje kriteriji izbora,
5. ostvarena dobit mora se koristiti za **dobrobit članova**.

3.3 Udio organizacija tipa uzajamne pomoći na tržištu je **u prosjeku 15,8 %** u Europi (12,8 % u životnom osiguranju i 20,5 % u neživotnom osiguranju). Uz to, procjenjuje se da organizacije uzajamne pomoći pružaju usluge zdravstva i **socijalne usluge gotovo 230 milijuna** europskih građana, od kojih je oko 100 milijuna na taj način pokriveno obaveznim zdravstvenim osiguranjem. Te organizacije zapošljavaju oko 350 000 ljudi u Europi. Uvriježeno je mišljenje da je za gospodarstvo povoljno sastojati se od **različitih struktura** jer ta raznolikost poboljšava **reaktivnost** kad dolazi do promjena na tržištu. Uz to, u kriznim razdobljima **dugoročna vizija** koju imaju organizacije uzajamne pomoći daje im prednost u odnosu na društva kapitala.

4. **Opće napomene o projektu statuta europskih uzajamnih društava: Zašto je potreban statut europskih uzajamnih društava?**

4.1 U Europskoj uniji samo društva s ograničenom odgovornošću i zadruge imaju europski statut, dok je projekt europskog statuta za zaklade u pripremi. Uzajamna društva nemaju europski statut. ⁽⁴⁾

4.2 Posljedica postupaka europske integracije je veća mobilnost radnika, poduzeća i građana. Potrebno je moći osigurati njihove zdravstvene, socijalne i druge rizike na cijelom teritoriju Unije i izbjeći prekide u pravima, naknadama i raznim oblicima zaštite.

4.3 Komisija i Vijeće trenutno rade na financijskim uslugama i uslugama osiguranja (Basel III, Solventnost II); na premještanju i mobilnosti radnika; nova direktiva o prekograničnoj medicinskoj njezi primjenjuje se u državama članicama od 1. siječnja 2014. No, uzajamna društva država članica nemaju pravnu mogućnost sudjelovanja u ovom postupku europske integracije i razvoju unutarnjeg tržišta osim ako se ne promijene i prihvate statut europskih zadruga ili statut europskih javnih poduzeća s ograničenom odgovornošću. Uzajamna društva odbijaju prihvatiti takvu sudbinu, a EGSO želi priznati vrijednost različitih vrsta poduzetništva, uključujući i dionike socijalne ekonomije, kako bi zaštitio europsku gospodarsku i socijalnu baštinu.

4.4 „Solventnost II”, bonitetni okvir za osiguravatelje, dodatan je element podrške statutu za europska uzajamna društva: on bi im omogućio pristup takozvanoj povlastici „diversifikacije”, i provođenje operacija ponovnog osiguranja i upravljanja sredstvima u cilju smanjivanja troškova u prilog članova.

4.5 Uzajamna društva nemaju pristup tržištima kapitala, te su im stoga potrebni instrumenti zajedničke suradnje, i na europskoj razini, kako ne bi nestali s ovog vrlo konkurentnog tržišta.

4.6 Uzajamna društva koja djeluju na europskoj razini ne čine to samo kako bi povećala svoju konkurentnost ili tražila nova tržišta, već najviše zbog želje da poboljšaju usluge koje pružaju svojim članovima.

4.7 Potrebno je da uzajamna društva općenito postanu službeno priznata od strane EU-a jer bi im to osiguralo pravnu osnovu i legitimitet kao dionicima u postupcima europske integracije.

⁽⁴⁾ Mišljenje EGSO-a o:

- statutu za europske zaklade, SL C 351 od 15.11.2012. str. 57;
- zadružnim poduzećima SL C 234 od 22.9.2005, str. 1;
- statutu za europsko poduzeće, SL C 129 od 27.4.1998. str. 1.

4.8 Statut europskih uzajamnih društava značio bi da se priznaje postojanje uzajamnih društava, njihova gospodarska i socijalna važnost, njihova posebna uloga u području upravljanja rizikom osoba, a osobito u području socijalne i zdravstvene zaštite.

4.9 Ukratko, EGSO želi da model uzajamne pomoći bude priznat uz pomoć dosljednog pravnog okvira na europskoj razini u skladu s njegovom gospodarskom važnosti i društvenom ulogom. To bi dodatno omogućilo izbjegavanje nepotrebnih administrativnih troškova, ostvarivanje ekonomije razmjera i razvoj uzajamne pomoći u svim državama članicama Unije (uključujući i četiri države članice u kojima ne postoje oblici uzajamne pomoći) uz pun oslonac na taj novi statut, na slobodu stvaranja društava i na slobodno pružanje usluga.

5. Posebne napomene o projektu statuta europskih uzajamnih društava: Kakav bi trebao biti statut europskih uzajamnih društava?

5.1 Uzajamna društva u Europi vrlo su raznolika (popisano je oko 40 vrsta), ali bez obzira na tu raznolikost, 95 % njih dijele ista načela upravljanja. Stoga EGSO preporučuje da statut bude statut o načinu upravljanja, a ne o aktivnosti.

5.2 Osim toga, skupni oblik europskih uzajamnih društava omogućuje očuvanje raznolikosti sastava europskih dionika uzajamne pomoći u svojoj njihovoj originalnosti: on im omogućuje da zadrže strukture svojih identiteta dok istovremeno ostvaruju ekonomiju razmjera pomoću tog zajedničkog instrumenta (zajednička kupovina, zajednički proizvodi). Kako bi se sačuvala raznolikost nacionalnih struktura koja obilježava pravni oblik uzajamnih društava u Europi, EGSO preporučuje da se u načelu članovima osigura najveća moguća statutarna i organizacijska sloboda.

5.3 Statut će biti neobavezan – fakultativan – kako ne bi imao utjecaj na nacionalne zakone.

5.4 Važno je predvidjeti mogućnost da se uzajamna društva međusobno spajaju kao i poticati prekogranične aktivnosti kako bi se razvila europska dimenzija uzajamne pomoći.

5.5 Projekt uredbe mora omogućiti stvaranje:

- europskog uzajamnog društva od strane fizičkih osoba s prebivalištem u različitim državama članicama, ili pravnih osoba koje potpadaju pod zakone različitih država članica;
- europskog uzajamnog društva prekograničnim spajanjem više postojećih uzajamnih društava;
- europskog uzajamnog društva kroz transformaciju nacionalnog uzajamnog društva, bez prethodnog raspuštanja, ako to uzajamno društvo ima zakonsko sjedište i središnju upravu u jednoj državi članici, a poslovno mjesto ili podružnicu u drugoj državi članici;
- europske grupacije poduzeća uzajamne pomoći.

5.6 Europska uzajamna društva, kao i nacionalna uzajamna društva, i dalje podliježu općim pravilima država članica: pravila koja se odnose na ulogu radnika u postupcima donošenja odluka, na prava rada, socijalno zakonodavstvo, fiskalna prava, prava na tržišno natjecanje, prava industrijskog ili intelektualnog vlasništva, te postupke stečaja ili prestanka plaćanja. Posebna nacionalna pravila vezana uz aktivnosti uzajamnih društava i kontrolu nadzornih tijela moraju se bez ograničenja primjenjivati i na europska uzajamna društva. Odredbe prava država članica i prava Zajednice se, stoga, primjenjuju na prethodno navedena područja i na druga područja koja nisu obuhvaćena ovom uredbom.

5.7 Pravila koja se tiču uloge zaposlenika u europskim uzajamnim društvima uspostavljena su u direktivama o pravima radnika koje predstavljaju nedjeljivi dio ove uredbe i moraju biti dosljedno primijenjene.

5.8 Statut europskih uzajamnih društava trebao bi predvidjeti da se generalna skupština sastoji od članova ili predstavnika članova. U pogledu prava na glasanje, trebalo bi osigurati ne samo jednaka prava glasa za svakog člana („jedna osoba, jedan glas”), već i predvidjeti drugačije ponderiranje glasova.

Bruxelles, 25. ožujka 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE